

Platforma e-learningowa jako element wspomagający przygotowanie studentów do zawodu nauczyciela

Małgorzata
Bartoszewicz

Hanna
Gulińska

W artykule omówiono doświadczenia pracowników Zakładu Dydaktyki Chemii UAM w Poznaniu związane z wykorzystaniem platform edukacyjnych w kształceniu studentów, którzy wybrali ścieżkę nauczycielską.

Rozwój technologii informacyjnej zmienia nasze życie prawie w każdym jego aspekcie. Normą stają się indeksy elektroniczne, a eksperci przewidują, że do 2014 roku cyfrowa kontrola frekwencji i postępów w nauce zostanie wdrożona w blisko 4000 szkół¹. Potwierdzają to dane jednej z firm – liczba placówek rezygnujących z dziennika papierowego na rzecz elektronicznego wzrasta z roku na rok trzykrotnie².

W kontekście słów Colina Rose'a, że wiedza przyswojona przez statystycznego studenta przez pierwsze trzy lata w znacznym stopniu zdezaktualizuje się, zanim skończy on studia³, ważne jest, aby studenci wyrobili w sobie nawyk samodzielnego uczenia się i po ukończeniu studiów podnosili kwalifikacje, korzystając między innymi z możliwości, jakie daje kształcenie na odległość⁴.

Wspomaganie przygotowania do zawodu nauczyciela, czyli e-learning na uczelniach wyższych – studium przypadku

Trochę historii

Do tej pory wydziały Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, w tym Wydział Chemii, wykorzystywały w pracy dydaktycznej własne platformy e-learningowe. Zakład Dydaktyki Chemii dysponował dwiema platformami Moodle, z zastosowaniem których od 2005 roku prowadzone były kursy w formie nauczania komplementarnego dla studentów i nauczycieli. Jedną z nich służyła wyłącznie do udostępniania kursów, drugą była platformą testową, na której uczestnicy tworzyli własne kursy, uczyli się zarządzać nimi, a po zakończeniu zajęć jeszcze przez rok mieli do nich dostęp.

W latach 2008–2010 we współpracy z Microsoft Poland w ramach programu *Partnerstwo dla Przyszłości* pracownicy Zakładu Dydaktyki Chemii testowali

Rysunek 1. Kursy na platformie SharePoint Zakładu Dydaktyki Chemii UAM

Źródło: opracowanie własne

¹ Z dzienników elektronicznych korzysta coraz więcej szkół w Polsce, 2012, http://natablcy.pl/z-dziennikow-elektronicznych-korzysta-coraz-wiecej-szkol-w-polsce,artykul.html?material_id=5059b267142d5c543f000000, [09.04.2012].

² Tamże.

³ EDU Trendy 2013 – Lifelong learning, <http://www.edu-trendy.pl>, [16.09.2013].

⁴ D. Najszewski, *Platformy e-learningowe w polskich instytucjach edukacyjnych*, „e-mentor” 2003, nr 2, <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/2/id/20>, [15.03.2013].

też podczas zajęć platformę SharePoint, badając jej przydatność edukacyjną. Z wykorzystaniem dostępnych narzędzi LMS utworzono i przeprowadzono kursy adresowane do studentów Wydziału Chemii UAM, studentów Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu oraz kurs dla nauczycieli chemii⁵.

Platforma ogólnouczelniana Moodle

Obecnie na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza tworzona jest platforma ogólnouczelniana, skupiająca wszystkie wydziały. W ramach projektu UAM: *Unikatowy Absolwent = Możliwości*⁶ zakupiono serwer i zainstalowano platformę Moodle, a w przygotowaniu autorskich kursów pomocne są pięcioletniowe zajęcia e-learningowe dla pracowników naukowo-dydaktycznych. Certyfikat ich ukończenia (niezależnie od posiadanych wcześniej kwalifikacji) jest wymagany przez władze Wydziału do utworzenia i prowadzenia zajęć wspomagających w formie blended-learningu kształcenie stacjonarne przewidziane w programie studiów.

Rok akademicki 2012/2013 – studium przypadku

Wychodząc naprzeciw ogólnym tendencjom kształcenia w trybie e-learningowym, a także mając na uwadze działania władz uczelni, pracownicy Zakładu Dydaktyki Chemii uruchomili kilka nowych kursów. Jednym z nich jest kurs wspomagający przedmiot *Środki dydaktyczne w kształceniu chemicznym*, który do tej pory realizowany był stacjonarnie w wymiarze 15 godzin wykładów i 30 godzin ćwiczeń. Na platformie ogólnouczelnianej zamieszczono w ramach tego przedmiotu dwa kursy:

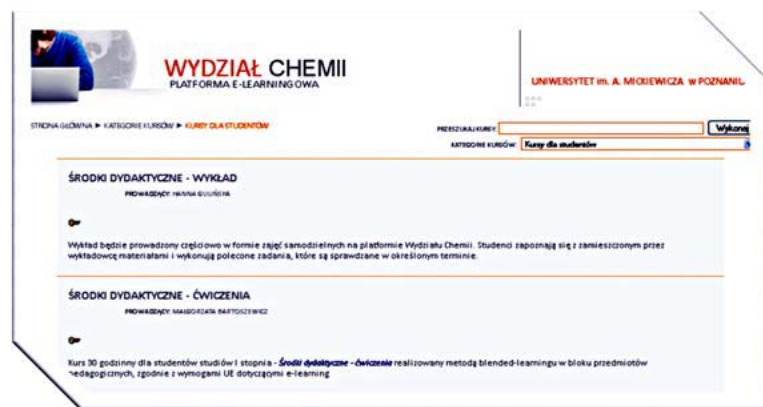
- *Środki dydaktyczne w kształceniu chemicznym – wykłady*
- *Środki dydaktyczne w kształceniu chemicznym – ćwiczenia* (rys. 2).

Kursy dedykowane są studentom specjalności nauczycielskiej *Chemia i Przyroda* oraz osobom wybierającym ścieżkę kształcenia przygotowującą do zawodu nauczyciela chemii.

W roku akademickim 2012/2013 zgodnie z założeniami prowadzono kursy metodą blended-learningu. Prowadzący i studenci spotykali się w wybranych tygodniach na zajęciach, a w pozostałym czasie korzystali z materiałów kursowych i realizowali zadania na platformie kształcenia zdalnego. Autorzy starali się, by proponowane formy aktywności studentów, wspomagane przez automatyczne ocenianie wbudowane w platformę e-learningową, dostosować do potrzeb kształcenia w zawodzie nauczyciela.

Zadbano o pracę metodami aktywizującymi, rozwijającymi kreatywność i uruchamiającymi mechanizmy zapamiętywania. Stosowanie metod konstruktywistycznych znacznie zwiększyło nakład pracy i czasu osób prowadzących, ale przyniosło zarówno im, jak i uczącym się wiele satysfakcji. Efekt współpracy obu grup przełożył się m.in. na stworzenie wartościowych zasobów w postaci stron internetowych bogatych w pomoce dydaktyczne (różnorodne gry edukacyjne, infografiki, bogato ilustrowane opisy eksperymentów) przeznaczone dla szerokiego grona nauczycieli chemii i przyrody. Duże znaczenie dla powodzenia kursu miała osobista motywacja osób prowadzących, wspomagająca poszukiwanie rozwiązań metodycznych coraz lepiej dostosowanych do zmieniających się potrzeb i oczekiwań uczących się.

Rysunek 2. Wybrane kursy – platforma Wydziału Chemii UAM

Źródło: <http://150.254.122.82/echemia/moodle/course/category.php?id=2>, [20.09.2013]

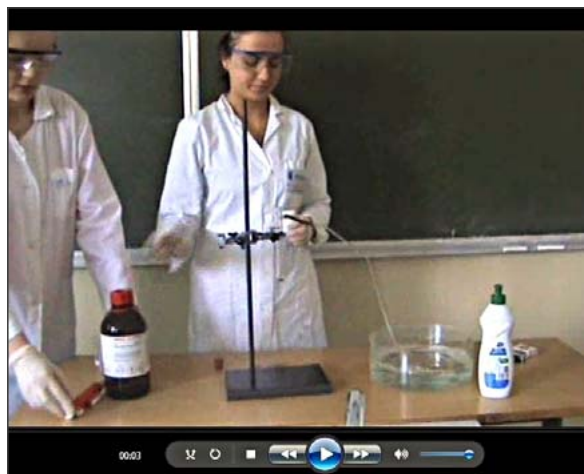
Kurs *Środki dydaktyczne* – wykłady

Moduły, które składają się na cykl wykładów, udostępniane są według określonego harmonogramu. Treści wykładów, podobnie jak w innych tego typu kursach⁷, wzbogacono o interaktywne zadania i testy, prezentacje multimedialne i pytania problemowe. Wykład ściśle skorelowano z ćwiczeniami prowadzonymi w formie blended-learningu. Udział studenta w wirtualnych zajęciach oraz jego aktywność online oceniane są według wspólnie uzgodnionych

⁵ H. Gulińska, M. Bartoszewicz, *The Effect of using the Share Point Platform In Teaching Science Students and Teachers*, [w:] M. Valenčič Zuljan, J. Vogrinc, *Facilitating Effective Student Learning trough Teachers Research Innovation*, Faculty of Education, Ljubljana 2010.

⁶ Projekt UAM: *Unikatowy Absolwent = Możliwości*. Wzrost potencjału dydaktycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza poprzez proinnowacyjne kształcenie w jęz. angielskim, interdyscyplinarność, e-learning, inwestycje w kadry jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

⁷ Centrum Rozwoju Edukacji Niestacjonarnej SGH, <http://www.cren.pl/wyklady-e-learningowe,1,17,143.html>, [08.03.2013].

Rysunek 3. Kurs Środki dydaktyczne – repozytorium stworzonych gier dydaktycznych i filmów

Źródło: opracowanie własne

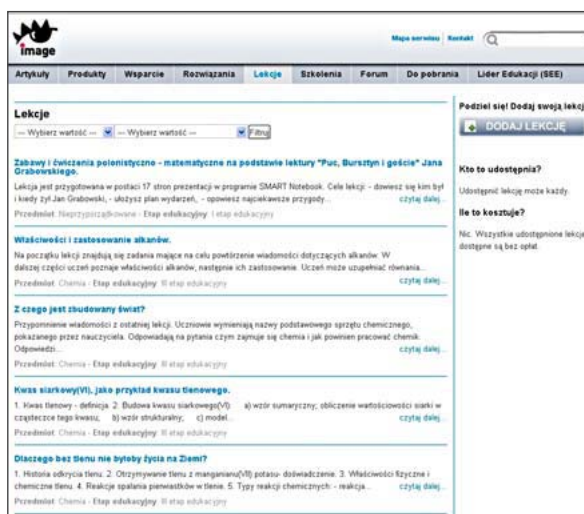
kryteriów – wypracowanych podczas dyskusji na pierwszych zajęciach. Punktowana jest aktywność, przesyłane prace, dyskusje na forum. Opisy produktów wytworzonych w ramach wykonywanych zadań (gier edukacyjnych, filmów) zostają umieszczone w odpowiednich blokach kursu (rys. 3), podczas gdy same produkty stanowią element oceny końcowej, dokonywanej podczas egzaminu stacjonarnego.

Kurs Środki dydaktyczne – ćwiczenia

Celem zajęć tradycyjnych jest zapoznanie studentów z zasobami i narzędziami znajdującej się w sali komputerowej tablicy interaktywnej, natomiast w trybie zdalnym kursanci poznają szeroki wachlarz oprogramowania do tworzenia scenariuszy zajęć na różnych poziomach edukacyjnych oraz wykonują za-

dania, rozwiązują testy, porozumiewają się poprzez fora i czaty.

Program kursu zaprojektowano tak, aby każdy blok kończył się przygotowaniem przez studenta określonego produktu edukacyjnego. W czasie kolejnych zajęć studenci uzupełniają swoje scenariusze o zadane elementy, dzięki czemu zdobywają umiejętność tworzenia różnego rodzaju materiałów dydaktycznych. Tak przygotowane zasoby zostają umieszczone w serwisie www.tablice.net.pl, w zakładce *Lekcje*, gdzie znajduje się repozytorium polskojęzycznych scenariuszy dedykowanych tablicy SMART. Są one ogólnodostępne, każdy zainteresowany może skorzystać z wyszukiwarki przedmiotów i etapów edukacyjnych, pobrać plik, a co najważniejsze – zmodyfikować go zgodnie ze swoimi potrzebami (rys. 4).

Rysunek 4. Kurs Środki dydaktyczne, repozytorium scenariuszy – portal tablice.net.pl⁸

Źródło: opracowanie własne

⁸ IRS – SMART, www.tablice.net.pl, [08.03.2013].

Kursy Środki dydaktyczne – wykłady i ćwiczenia w badaniach ankietowych

Pierwsze doświadczenia w ocenie samych uczestników kursów (60 osób), jak i osób prowadzących we wcześniejszych latach zajęcia Środki dydaktyczne w sposób wyłącznie tradycyjny, są pozytywne.

Z ankiety przeprowadzonej po zakończeniu zajęć wynika, że nie było to dla studentów pierwsze spotkanie z nauczaniem zdalnym. Uczestnicy korzystali z platformy najczęściej w domu, na stacji lub też w akademiku. Za największą zaletę kursu uznali możliwość nauki w dowolnym czasie i miejscu (wykres 1).

Jako materiały preferowane uczestnicy kursu wymieniali: animacje, filmy, prezentacje, wykłady w formie plików video, symulacje i linki do stron internetowych. Podkreślali, że zajęcia nauczyły ich obsługi platformy Moodle (86 proc.), zaznajomiły z nowymi programami i aplikacjami komputerowymi (64 proc.), a także zmotywowały do samodzielnej pracy. Zwracali ponadto uwagę, że zajęcia blended-learningowe pozwoliły im na korzystanie z możliwości technicznych, jakie niesie internet, pozostawiając jednak możliwość osobistego kontaktu z prowadzącym i innymi studentami. Kilka osób przyznało, że przełamało nieśmiałość i dzięki tej formie aktywnie uczestniczyło w zajęciach, prezentując wypracowane środki dydaktyczne.

Na uwagę zasługują odpowiedzi na pytanie: *Czy w porównaniu ze zwykłymi zajęciami kurs e-learningowy dostarcza Pani/you więcej informacji/umiejętności; jeśli tak, to dlaczego?* (wykres 2). Najwięcej studentów (58 proc.) wskazało, że jest to spowodowane koniecznością

aktywnego udziału w dyskusjach online i wypowiedzenia się np. na forum i czatach, co wymusza dokładne zapoznanie się z materiałem umieszczonym w kursie, za równie ważną (50 proc.) uznano możliwość nauki w dowolnym czasie (wygodnym dla kursantów), a dla 44 proc. elementem mobilizującym do pracy okazały się quizy.

Platforma Moodle sprawdziła się podczas kursów realizowanych przez Zakład Dydaktyki Chemii dla studentów II i III roku Wydziału Chemii jako stabilne wirtualne środowisko pracy, a dostępne narzędzia okazały się przyjazne i zarazem wystarczające do realizacji zadań kursowych. Pozyskane umiejętności (pracy na platformie, samodzielnej pracy, współpracy w grupie, oceny i samooceny) oraz wiedza związana z poznawaną dziedziną nauki będą z pewnością przydatne zarówno studentom, którzy rozpoczną pracę w zawodzie nauczyciela, jak i tej grupie, która wybierze inną profesję.

Zajęcia kursowe na studiach magisterskich dedykowane kształceniu przyszłych nauczycieli

Warto nadmienić także, że dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela na studiach magisterskich prowadzony jest siedmiodniowy kurs e-learningowy tworzenia zasobów platformy Moodle oraz zarządzania nią w oparciu o dostępne na niej narzędzia.

Jego zakres obejmuje m.in. tworzenie i publikowanie materiałów cyfrowych, administrowanie platformą Moodle oraz metodykę nauczania zdalnego. W trakcie spotkań uczestnicy zapoznają się z treściami danego bloku (dostęp do materiałów kursowych na poziomie *Student*), jak również realizują własne kursy, uczą się zarządzać treściami i procesem e-nauczania (dostęp do tworzonych kursów na poziomie *Prowadzący* z możliwością tworzenia materiałów). Oczekuje się, że udział w tych zajęciach ułatwi przyszłym nauczycielom samodzielne przygotowanie dedykowanych materiałów e-learningowych uwzględniających potrzeby uczniów.

Platforma OLAT w kształceniu przyszłych nauczycieli

Moodle nie jest jedyną platformą, z której korzystają studenci Wydziału Chemii UAM przygotowujący się do zawodu nauczyciela przyrody w szkole podstawowej i chemii w gimnazjum. Podczas praktyk przedmiotowo-metodycznych mają oni możliwość zapoznania się z użytecznością platformy

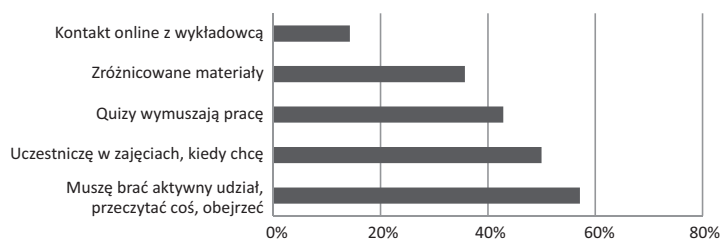
Wykres 1. Największe zalety zajęć na platformie – rozkład odpowiedzi studentów

* Studenci (n=60) mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 2. Przyczyny przewagi zajęć e-learningowych nad tradycyjnymi – rozkład odpowiedzi studentów

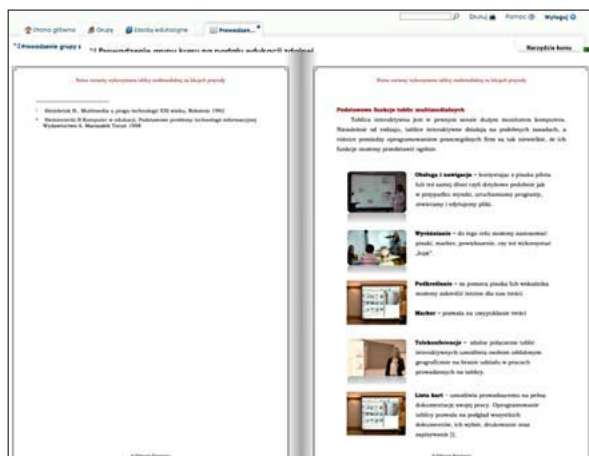
* Studenci (n = 60) mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź. Tylko dwie osoby spośród ankietowanych udzieliły negatywnej odpowiedzi.

Źródło: opracowanie własne

e-learningowej OLAT⁹ (*Online Learning And Training*), która zdobywa coraz większe uznanie szczególnie na uczelniach wyższych. Jej zalety wynikają z zastosowania języka JAVA, dzięki któremu może być ona używana na różnych systemach operacyjnych¹⁰. Cechy te wpłynęły na wybór platformy, której zadaniem jest zapewnienie bezpośredniej komunikacji między studentami i nauczycielami – szkolnymi opiekunami praktyk¹¹.

Studenci i nauczyciele korzystający z platformy mają dostęp do plików pomocy (autorstwa pracowników Zakładu Dydaktyki Chemii UAM), m.in. filmów instruktażowych, instrukcji multimedialnych eksperymentów chemicznych, przykładów konspektów lekcji, sekwencji filmowych z zarejestrowanymi sytuacjami dydaktycznymi możliwymi do zaobserwowania w klasie (rys. 5).

Rysunek 5. Wykorzystanie platformy OLAT do prezentacji elementów lekcji

Źródło: opracowanie własne

Materiały te mogą pełnić funkcję instruktażową w procesie przygotowania studentów do prowadzenia zajęć, ale mogą być także używane podczas lekcji w szkole, jako atrakcyjne środki dydaktyczne ułatwiające uczniom zrozumienie omawianych zagadnień. Tak bogaty zestaw zasobów wizualnych ułatwia studentom zaplanowanie przebiegu zajęć na etapie merytorycznego, metodycznego i formalnego przygotowywania się do lekcji¹². Kontakt studenta z nauczycielem jest szczególnie ważny podczas przygotowania przez niego konspektów lekcji, planowania celów dydaktyczno-wychowawczych i wyboru odpowiedniej metody nauczania, a nadzór na tym etapie daje opiekunom pewność, że przebieg procesu kształcenia podczas praktyk będzie właściwy.

Zamieszczenie na platformie zarejestrowanych lekcji umożliwia studentom i nauczycielom analizę wszystkich etapów zajęć z uczniami oraz synchroniczną dyskusję na platformie.

Podsumowanie

Zgodnie z wymogami Unii Europejskiej związanymi z przygotowaniem obywateli do kształcenia ustawicznego, na Wydziale Chemii UAM przez cały czas prowadzone są zajęcia dla studentów, nauczycieli i edukatorów dotyczące samodzielnego tworzenia kursów zdalnych publikowanych na platformie e-learningowej, oraz zajęcia poświęcone metodyce kształcenia na odległość, przygotowujące przyszłych nauczycieli oraz nauczycieli już zatrudnionych w szkołach do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem wirtualnych środowisk pracy zdalnej.

Warto podkreślić, że kształceni w przedstawiony sposób studenci Wydziału Chemii UAM spełniają wymogi zapisane w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, gdzie wśród efektów kształcenia zapisano, iż przyszły nauczyciel, absolwent szkoły wyższej, posiada:

- podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie technik informatycznych, przetwarzania tekstów, wykorzystywania arkusza kalkulacyjnego, korzystania z baz danych, posługiwania się grafiką prezentacyjną, korzystania z usług w sieciach informatycznych, pozyskiwania i przetwarzania informacji,
- umiejętność różnicowanego wykorzystywania technologii informacyjnej w pracy pedagogicznej¹³.

⁹ OLAT, http://www.olat.org/website/en/download/OLAT_6_0_Functional_Survey.pdf, [08.03.2013].

¹⁰ E. Palka, *Platforma OLAT jako narzędzie zdalnej edukacji – cz. II*, „e-mentor” 2010, nr 3, <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/35/id/754>, [08.03.2013].

¹¹ W ramach projektu *Nowoczesne strategie wielostronnego przygotowania studentów do zawodu nauczyciela wspomagane internetowym systemem kształcenia*.

¹² P. Jagodziński, R. Wolski, *Zastosowanie platformy zdalnego kształcenia OLAT do realizacji szkolnych praktyk zawodowych studentów kierunków przyrodniczych*, Materiały Szkoły Problemów Dydaktyki Chemii, Wyd. Sowa, Poznań 2012.

¹³ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. Nr 164 poz. 1365 ze zm.), <http://www.lex.pl/du-akt/-akt/dz-u-2012-131>, [08.05.2013].

Platforma e-learningowa jako element wspomagający...

Kierunek podjętych działań na rzecz przygotowania przyszłych nauczycieli do pracy w nowoczesnym systemie nauczania jest wskazywany w licznych artykułach na temat jakości kształcenia nauczycieli, w którym to kształceniu *chodzi o to, aby nauczyciel potrafił sprawnie posługiwać się pewnymi technikami pracy w klasie, np. potrafił utrzymać tempo prowadzenia zajęć, prowadził zajęcia wolne od nudy, miał jakieś pasje i zainteresowania*¹⁴. Chodzi też o to, aby czas studiów sprzyjał rozwijaniu takich kompetencji kluczowych, które będą szczególnie przydatne w podjętej po ich zakończeniu pracy zawodowej, a w omawianym przypadku szczególnie kompetencji w zakresie posługiwania się technikami informatycznymi.

Efektywne posługiwanie się tymi technikami ma bowiem na celu przystosowanie jednostek do funkcjonowania we współczesnym skomputeryzowanym świecie.

Poprzez kształcenie na odległość rozwijana jest kolejna kompetencja – umiejętność samodzielnego uczenia się oraz wykazywania (ciągłej) gotowości do samodoskonalenia się. Jest ona ściśle powiązana z ideą kształcenia przez całe życie (*life long learning*)¹⁵, które jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej w trwającej dekadzie, co zostało podkreślone m.in. w dokumencie *Europa 2020*, będącym kontynuacją Agendy Lizbońskiej, przyjętym 3 marca 2010 przez Komisję Europejską¹⁶.

Bibliografia i netografia dostępne są w wersji internetowej czasopisma.

¹⁴ J. Fazlagić, *Jakość szkoleń dla polskich nauczycieli*, „e-mentor” 2012, nr 4, <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/46/id/955>, [08.03.2013].

¹⁵ E. Chmielecka, M. Dąbrowski, *Strategie uczenia się przez całe życie*, „e-mentor” 2013, nr 3, <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/50/id/1030>.

¹⁶ A. Marszałek, *Doskonalenie kluczowych kompetencji jako wymóg współczesnego rynku pracy*, „e-mentor” 2011, nr 3, <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/40/id/841>, [08.03.2013].

Hanna Gulińska jest profesorem na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, kierownikiem Zakładu Dydaktyki Chemii Wydziału Chemii. Zainteresowania naukowe autorki skupiają się wokół strategii multimedialnego kształcenia chemicznego, nauczania na odległość i podręczników wraz z ich obudową medialną. Zajmuje się również kształceniem przyszłych nauczycieli przedmiotów przyrodniczych oraz dokształcaniem nauczycieli czynnych zawodowo.

Małgorzata Bartoszewicz jest adiunktem w Zakładzie Dydaktyki Chemii na Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jej zainteresowania naukowe związane są z możliwością wykorzystania technologii informacyjnej w kształceniu chemicznym i przyrodniczym. Jest trenerką oraz współautorką scenariuszy zajęć i kursów e-learningowych na różnych poziomach edukacyjnych. Specjalizuje się w zastosowaniu nowoczesnych form nauczania w szkolnictwie.

POLECAMY

The image shows a screenshot of a website for the XI International Scientific Conference "Education of the 21st Century". The website has a green and blue color scheme. At the top, there is a navigation menu with links: STRONA GŁÓWNA, LICZESTNICTWO, LISTA REFERATÓW, PROGRAM 2013, PROBLEMATYKA, KONTAKT, ORGANIZATORZY. Below the menu is a large banner image of a green field with a tree and a blue sky. In the center of the banner is a logo consisting of a blue diamond shape with a white circle inside, and a white book icon below it. Below the banner, there is a section for "Patroni honorowi" (Honorary Patrons) and "Partnerzy" (Partners). The main text on the page reads: "Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa z siedzibą w Poznaniu serdecznie zaprasza na XI Międzynarodową Konferencję Naukową z cyklu EDUKACJA XXI wieku". Below this, it says "Na temat: EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA W WARUNKACH KULTURY GLOBALNEJ. OD ROZWAŻAŃ DEFINICYJNYCH DO PRAKTYCZNYCH ZASTOSOWAŃ." At the bottom, it mentions the dates "23-25 października 2013 r." and the location "OSW 'Rzemieślnik', ul. Makuszyńskiego 12, ZAKOPANE".

XI Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Edukacja XXI wieku” 23–25 października 2013 r., Zakopane

Temat tegorocznej konferencji brzmi: *Edukacja międzykulturowa w warunkach kultury globalnej. Od rozważań definicyjnych do praktycznych zastosowań*. Problematyka spotkania obejmuje różne aspekty edukacji międzykulturowej: jej powiązania z orientacją konsumpcyjną i zjawiskiem płynnej tożsamości, jej istotę w odniesieniu do zjawisk społecznych takich jak emigracja, wykluczenie społeczne, stygmatyzacja, mniejszości narodowe. Omówione będą także aspekty praktyczne, m.in. kompetencje pedagoga-wychowawcy czy też bariery w realizacji programów edukacyjnych. Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.konferencja.21.edu.pl/>.